

WIADOMOŚCI BRUKOWE.

Wilno w Sobotę

Dnia 25 Września.

OGŁOSZENIE O NOWEJ PENSYI DLA PANIEN.

Niżey podpisana, po odbytych w cudzych krajach rozmaitych podróżach, po zwiedzeniu najsławniejszych instytutów ku wychowaniu młodzieży po różnych stolicach państw założonych, umyśliłam osiąść w Litwie i otworzyć w iey stolicy pensyą dla płci żeńskiej, w nowym, w kraju tym dotąd mało znanym rodzaju. To moje dla zacnych tego kraju mieszkańców poświęcenie się, spodziewam się że mile przyjętém będzie, zwłaszcza, że wychowanie panien bardzo tu jest zaniedbane. Z litością patrzeć przychodzi, iak po niektórych pensyach, pod pozorem niby skromności, zaniedbują istotnych wychowania zasad, którym świat tyle sławnych kobiet winien. Z poniższego prospektu lekcy mających się dawać w ciągu roku na moiej pensyi, łatwo się każdy przekona, że powierzone moim staraniom i troskliwości młode panienki, wkrótce na wielkim świecie iasnieć poczną.

Prospekt lekcy dawać się mających na pensyi.

HISTORIA STAROŻYTNA. O początku i postępie tańców u greków i rzymian. — Wybor anekdot o najsławniejszych w starożytności tancerzach. — Mody za panowania rzymskich cesarzów Tytusa i Karakalli. — Życie prywatne Aspazyi z rozprawą o ubiorze,

w którym się na igrzyskach olimpijskich pokazywała.

HISTORIA NOWOŻYTNA. O postępie wielkiej sztuki tańczenia u francuzów i angiłków. — Historya turniejów, festynów i bałów, które cesarzowie i królowie swoją bytnością zaszczykali. — Historya francuzkich i włoskich teatrów, a mianowicie wiadomość o operach, baletach i tragediach. — Żywoty publiczne i prywatne najsławniejszych śpiewaczek i aktorek.

GEOGRAFIA. Statystyka mody, czyli rzut oka na ubiory rozmaitych narodów, ze szczególnem zastanowieniem się w sposobie rozprawy nad temi, któreby naystosowniej można wprowadzić do tutejszego kraju? — Wiadomość geograficzna, statystyczna i polityczna krajów, z których przychodzą naydroższe szale, naymodniejsze wstążki, korunki nacyeńsze, perły, korale, diamenty, słowem to wszystko co do ubioru piękney kobiety posługiwać może; i na tym kończy się kurs geografii.

JĘZYKI. Zgóry zapowiadam, że języka polskiego na moiej pensyi uczyć nie będą, ponieważ tyle, ile się panna nauczyła od nianiek i służących w domu popolsku, aż nadto wystarcza; za to język włoski i francuzki ze szczególniejszą bacnością dawać się będą, aby zaś panien zawiłemi grammatycznymi regułami nie mordować, cała grammatyka ułożona iest w krótkich śpiewach, które Fran-

cuzi kupletami (*couplets*) zowią. Wprawiać się będą panny w wymawianie, aby akcent w mówieniu samą tkliwością oddychał. Ukończy kurs języka francuzkiego, czasowanie słowa *Aimer* z gracyą i czułością.

MITOLOGIA. Dawać w całej obszerności naukę Mytologii nie widzę potrzeby. Uczyniłam przeto wybor ze wszystkiego, cokolwiek młode serca zajmować może; iakoto: *miłostki Tezeusza i Aryadny, sąd Parysa, przypadki Psychy*, i tym podobne. Metoda w dawaniu Mitologii, będzie na wzór listów do Emilii o mitologii. Oprócz tego mój professor mitologii, człowiek pełen grzeczności, odbywać będzie ćwiczenia mitologiczne z uczenniczkami ułożone w madrygały, w których ie porównywać będzie do Wenery lub do trzech Gracy.

TANCE, MUZYKA, DEKLAMACYA. Ponieważ te trzy przedmioty są istotną zasadą dobrego wychowania, przeto wszelkiego dołożę starania, aby nauki te w całej obszerności dawane były na moiej pensyi. Teorya i praktyka połączą się z sobą, aby moie uczenniczki stały się godnymi wielkiego świata, na którym mają figurować — Tańce zajmować będą codzien po godzin sześć, z których dwie poświęcone będą części teoretyczney. Wtenczas panny za wydoskonalone w tey sztuce uważać się będą, skoro potrafią udawać wiatry w *powrocie zefira*. Muzyka także zaniedbaną nie będzie; moie uczenniczki, nauczą się napamięć naynowszych aryy z oper ulubionych, oznaiomią się ze wszystkimi instrumentami, tak, iż każda panna po wyściu z pensyi, może być uważana za prawdziwe *Panharmonicon* — Deklamacya, równie iak tańce, tymże samym sposobem dawana będzie, część naukowa poprzedzi praktyczną: iestto bo-

wiem rzecz równie istotna iak przystoyna, aby panny umiały grać komedye.

NAUKA MORALNA I OBYCZAJOWA. Na ten przedmiot oddzielnego kursu nie będzie, wiadomo bowiem całemu światu, że teraz wszędzie pełno moralności: iest ona w śpiewach, znajduie się w romansach, nawet balety, opery i komedye mają swoię moralność. Pod tym względem tańce i muzyka niemało się przyłożą do oswoienia panien z moralnością, obie te sztuki wzbudzają tkliwość, łagodzą temperamenta, i kształcą obyczaje. Deklamacya także niemały ma udział w moralności, teatr iest szkołą świata, i nie widzę potrzeby powtarzać, że tryumf moralności szczególnie iest zalecanym przez Arystotelesa piszącym komedye i tragedye. Z tego wszystkiego każdy się przekona, że dosyć posiadam sposobów gruntowania powierzonych mi panien w moralności i obyczajności. A w końcu, moi professorowie historyi, geografii i mitologii, mogą, kiedy ku temu czas i ochota posłuży, w godzinach od zatrudnień wolnych, wykladać panom prawidła moralności.

Na końcu każdego roku szkolnego, rozdawane będą na moiej pensyi nagrody dla panien, w przytomności zaproszonych osób, i to po odegraniu komedyi. Takich nagrod będzie rozdanych 20 za tańce; 15 za deklamacyą; 10 za muzykę; 8 za mitologią; 6 za geografiją; 4 za historyą; 2 za grammatykę, a 1 za moralność.

Wszystkie panny będą miały uczestnictwo w nagrodach, ieżchby zaś znajdowały się takie, które na żadną nie zasługują, takim dawaną będą nagrody *nadziei*.

O szczegółach tego instytutu, warunkach, i mieszkaniu niżej podpisaney, dowiedzieć się

można każdego czasu w biurze Wiadomości
Brukowych. *Zefiryna.*

JAK DOSTAĆ PIENIĘDZY?

Nie ma w kraju pieniędzy, nigdzie nie można ich dostać, hołota powszechna; powtarzają codziennie wszyscy. Nie przeczę temu, że brak gotowizny, mitręży trochę mieszkańców: bo skąd dostać dla żonki szalu, lub innych fraszek? iakże bywać bez pieniędzy na redutach, maskaradach, w salach faraonowych i tym podobnych zakładach, których częste nawiedzanie stanowi cechę modną ucziwego człowieka. — Jest wprawdzie sposób nabycia tego wszystkiego bez grosza, i tak naprzykład: można pohandlować sprawę jakiego lityganta na szal; za podszkrobaną rezolucją dostać fraszek; a powagą urzędu wprowadzać się na wszystkie kompanie — Lecz dla spełnienia tego układu potrzeba być koniecznie sędzią, radcą, lub przynajmniej urzędnikiem. Ależ sęstwo, urząd, a czasem i konsyliarstwo za pieniądze otrzymują się: bo zawsze dla ich osiągnięcia potrzeba zakupić kilka tuzinów butelek, NB. pełnych, tyleż półmisków: czasem białych gałek, lub protekcyą wielkiego pana. Skąd wniosek czysty, że potrzeba pieniędzy. Ale skądże ich dostać? Pilnować gospodarstwa lub roli, to nudno i wiele zachodu. Prócz tego, na to ekonomowie i chłopci. Trzymać się handlu lub rzemiosła, także nie zawsze wypada. Pozostałby się jeden środek, który znany jest niektórym dyalektom, pod nazwiskiem Ekonomiki; ale to byłoby nachodzić na cudzą własność i wynalazki — Nie ma więc innego sposobu iak tylko pożyczać — Ale u kogoż pożyczyć? kiedy wszyscy goli — Dobre dukaty leżą zakopane pod restrykcyami, kulfony kursują po exdywizjach, gdzie niegdzie tylko pokaze się dukat; cała więc na tém umiejętność, żeby go w lot schwytać, kiedy z ie-

dnych zaklętych rąk do drugich przechodzi — Zastanówmy się więc cokolwiek nad tą myślą; myślą powabną, której oryginalność i pożytki zmuszą nie jednego, zwłaszcza młodzika, do ujęcia i przeczytania kartki Brukowych Wiadomości. Bo któżby dla dostania pieniędzy nie przeczytałnawet i najnudniejszego dziełka? produkcji transcendentálnego rozumu?

Idzie więc naprzód o to, aby dowiedzieć się skąd dukaty wylatują, dokąd biegną i iak krążą? aby je zręcznie schwytać — W tym celu nie trzeba się zbliżać do wielkich pałaców, do magnatów: bo niechętnie przebywają w przystroionych salach, a jeżeli kiedy stamtąd wychodzą, to się do nich nie docisnąć przez tłumy kupców, artystów i exdywizorów — Trzeba więc ie szpiegować po małych domkach, na zaułkach, na trzeciem lub czwartém piętrze, a nawet na poddaszu. Przybliżmy się więc do tych miejsc, a jeżeli można, weydzmy do środka mieszkań; przypatrzmy się symbolicznym meblom, konsumpcyi i biegowi grosza. Naprzód w takim miejscu dostrzeżesz posadzkę iak od kreta pokopaną, gdzie się zaklęty grosz codzien i noc z miejsca na miejsce przenosi; znajdziesz tam figurę wybladłą, chudą, z oczyma biegającymi po wszystkich stronach; a łachmany, któremi się odziewa, wyobrażają największe ubóstwo. W izbie zydel o trzech nogach i stół kiwający się, na którym trochę papierów i kałamarz z piórem, a na ścianach porozwieszane różne rzeczy. Jeżeli figura ta ma dzieci, uyrzysz ie zamiast elementarza w ręku, rachując boby, któremi wprawia ich rodzic do kalkulacyi. Skoro to wszystko postrzeżesz, a szczególnie ieślibyś uważał, że stamtąd choć jednego żebraka kiem wypędzono; nie powinienś wątpić ani na chwilę, że stamtąd wychodzący grosz zoczysz. Trzeba więc dla lepszego przekonania przypatrzeć się audyencyi, którą gospodarz daie swoim gościom

potrzebującym. Jak skoro mrok padnie, wnet przy blasku pstrykającej świeczki ujrzysz otwierające się zlekka drzwi i przez nie wchodzącego potomka Aaronowego, który z niskim ukłonem opowiada gospodarzowi historią całego dnia — Powieści te każdodziennie są zupełnie do siebie podobne — Dowiesz się z nich naprzód wiele bogaty nędzarz wypuścił tego dnia dukatów przez ręce starozakonae; dowiesz się jakim sposobem młodzieniec jakiś, bez wiedzy oycy, pożyczył kilka dukatów, wydając kartę na kilkadziesiąt; iak iaka modna żona sprzedała szal ledwie kilka razy noszony, za dziesiątą część wartości, aby zato sobie kupiła kapelusz; iak ten szal przewędrował za sumę wyższą nad wartość do rąk męża, który go podarował swojej amantce; nauczysz się iak wiele pieniędzy weszło do więzień publicznych na kaucyą z ręczności i uwolnień więźniów i powolności charakteru strażników. Jednym słowem, nauczysz się wiele stąd wyszło pieniędzy, a z zadziwieniem przekonasz się: że każdy dukat wyszły, połowę drugiego na powrót z sobą przyprowadził — Wiedząc iak od szanownego lichwiarza wychodzi pieniądz, przekonąć się musisz, że tylko równie przemyślnym sposobem możesz u niego złowić dukata. Ktoby więc potrafił z ręcznie lichwiarza oskarżyć, lub gładko u niego kontrabandy poszukać, tenby się wyludzonem lub wystraszonem groszem łatwo podzielił — Słowem jednem, przejdą pieniądze od lichwiarza do rąk urzędów i donosiciela. — Oprócz wy-

mienioney figury są jeszcze inne osoby i miejsca, skąd się niekiedy wymykają pieniądze: takimi są wszystkie fabryki rozolucy, warstwy policyjne, stoły zielonem suknem pokryte; lecz o nich wspominać nie myślę, bom się szczególniej zajął wskazaniem dróg, po których chodząc można się z groszem spotkać — Jedynym więc do tego środkiem, jest zostać donosicielem (donoszczykiem). Obaczmy iakiego nato potrzeba charakteru, i iakiey nauki. — Donoszczyk powinien mieć czoło miedziane, oko lichwiarza, ręce celnicze, serce pieniacza, a głowę nie wiem czyją. Powinien znać gruntownie sztukę mówienia dwuznacznego, tak, aby i skutecznie oskarżał i w przypadku większych stąd korzyści, z ręcznie odwołał. Szczególniej powinien się zahartować przeciwko łzom, które będzie wyciskał; pozatykać uszy przed iękami nieszczęśliwych, których powtrąca do przepaści; i nakoniec, powzięć wstręt do tego wszystkiego, co tylko jest poczciwem. — Jeżeli więc który z młodzieży odważy się na te wszystkie warunki, może się zapisać do kompanii tych niecznych tworów. — Możeż to być, pomyśli kto, aby na naszej ziemi niegdys gościnney, słynącej szczególniej ze szczerości iey mieszkańców, zjawyły się te potwory zjadliwe! Tak jest; są u nas choć w małej liczbie. Lecz stój pióro! czas już przerwać mowę i nie kazić kartki brukowey, poświęconey wytykaniu wad i błędów, nie zaś zbrodni.

Dozwala się drukować z warunkiem dostawienia do Komitetu Cenzury siedmiu exemplarzy dla miesc prawem wyznaczonych.

F. N. Golański Kom. Cenzury Czl.

w Wilnie w drukarni Redakcyi pism peryodycznych.